

Crimen Fori Ecclesiastici

Seu Decretalium Gregorii IX. Pont. Max. Liber V ; Brevi Methodo ad discentium utilitatem Expositus, In quo praecipuae circa Materiam hujus Libri Quinti, quae tum in Theoria, tum in praxi occurrunt, difficultates solvuntur, allatis etiam contrà sentientium fundamentis, & horum solutionibus

Accedunt duo Indices, unus Titulorum initio Operis, alter rerum, & verborum notabilium in calce ejusdem

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1727

VD18 13510827-001

§. V. De Dispensatione in Irregularitate orta ex Homicidio, vel Mutilatione, & de Compensatione Damnorum inde secutorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75232)

De Dispensatione in Irregularitate orta ex Homicidio, vel Mutilatione, & de Compensatione damnorum inde secutorum.

S U M M A R I U M.

245. Sc. In Irregularitate, quæ oritur ex Homicidio quocunque, potest dispensare Pontifex.
249. Episcopus solum in ea, quæ oritur ex Homicidio casuali occulto.
250. Non verò in ea, quæ oritur ex Homicidio Voluntari sive iusto, sive iniusto.
251. Sc. Exceptiones.
255. Sc. An Episcopus dispensare possit in Irregularitate, quæ orta est ex mutilatione voluntaria, si hæc occulta sit?
259. Sc. Quando censetur Homicidium, aut Mutilatio occulta esse?
261. Sc. Quando crimen istud dici possit deductum esse ad forum contentiosum?
264. Sc. An Episcopus dispensare possit in Irregularitate, quæ orta est ex Delicto, deducto ad forum contentiosum, Iudicio per sententiam finito?
266. Sc. Quam potestatem dispensandi in huiusmodi Irregularitate habeant Prelati Regulares, & alij privilegiati?
269. Sc. An, & quatenus occisor, vel vulnerator teneatur compensare damnum per homicidium, aut vulnerationem illatum?
273. Sc. Quid requiratur, ut ille ad hoc teneatur?
245. **Q**uæritur 1. an dispensari in Irregularitate hac possit? Videtur non posse, saltem si orta sit ex Homicidio iniusto; quia videtur inducta Jure Divino, veteri quidem l. 2. Reg. c. 7. v. 5. ibi, *Non edificabis mihi templum; quia vir sanguinum es; novo autem 1. Timoth. 3. v. 3. ibi, Oportet Episcopum irreprensibilem esse, unius uxoris virum -- non percussorem.*
246. Sed revera ex istis textibus non evincitur, quòd in Irregularitate ex Homicidio, etiam iniusto, non dispensare possit saltem Pontifex. Non primus Legis Veteris; quia prohibitio illa inter Leges ceremoniales est referenda, quæ morte Christi expiravit: non secundus S. Pauli; quia ad summum probat, quòd Irregularitas Bigamiæ, & Homicidii ortum habeat ex præcepto Apostolico, & sit ex illis, de quibus idem Apostolus 1. Corinth. 11. v. 34. ait, *Cætera, cum venero, disponam.*
247. Neque obstat, quòd Irregularitas ista dicatur indispensabilis; quia talis dicitur, non quasi omnino in illa dispensari nequeat, sed quòd consueverit in ea dispensari raro, & perquam difficulter, ac ferè tantum cum Religiosis, & qui Mendicantium Ordinem ingredi volunt, ut cum aliis notant Abb. in c. 6. b. tit. n. 12. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 3. n. 3. Pirhing hic n. 125. Schambog. n. 98. Reiffenst. n. 216.
248. Hinc dicendum, in Irregularitate hac dispensare posse saltem Summum Pontifex, qui supra omne Jus Ecclesiasticum est. Abb. l. cit. Sylv. V. homicidium 3. q. 8. dist. 2. Covar. n. 3. cit. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. S. 3. n. 1. Engl. hic n. 64. Pirhing n. 125. Schambog. n. 98. Reiffenst. n. 215. Magrif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 451.
- Quæritur 2. an dispensare in hac Irregularitate orta ex homicidio possit etiam Episcopus? Et distinguendo inter Irregularitatem ortam ex Homicidio voluntario, & inter eam, quæ orta est ex Casuali. In Irregularitate, quæ oritur ex Homicidio casuali quocunque occulto, quantumvis illud ex opere illicito secutum, & in eo præcavendo debita diligentia omiſsa sit, dispensare potest Episcopus. Navar. Man. c. 27. n. 219. Henric. l. 12. c. 10. n. 2. Gu-tier. qq. Can. l. 1. c. 65. n. 13. Mirand. Man. Præl. tom. 2. q. 8. art. 3. concl. 2. §. 3. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 12. n. 2. assert. 4. Barbof. de Offic. Episc. alleg. 39. n. 68. Zoesl. hic n. 85. Pirhing n. 127. König n. 33. Et hinc dispensare potest Episcopus 1. cum eo, qui mulierem prægnantem incautè percussit, & sic abortui causam dedit. 2. cum eo, qui regulam ex recto incautè deiecit, ex cuius lapsu præteriens aliquid est occisus. 3. cum eo, qui mandavit alterum citra mortem percuti, si mandatarius omnino occidit &c. Ratio est, quia Trid. sess. 24. c. 6. de reform. Homicidium casuale non excipit. Contrà in Irregularitate, quæ orta est ex Homicidio voluntario, potest ordinaria dispensare Episcopus nequit, sive deinde iustum illud sit, & induxerit Irregularitatem ex defectu lenitatis, sive iniustum, & Irregularitatem causaverit ex delicto. Navar. Man. c. 27. n. 217. & l. 5. conf. 39. b. tit. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. pr. & §. 1. n. 2. Suar. D. 47. de Censur. sect. 6. fin. Avil. p. 7. D. 6. sect. 5. dub. 1. concl. 1. & dub. 3. concl. 1. §. 2. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 12. assert. 1. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. S. 3. n. 1. Vinc. Petra tom. 2. comment. fol. 173. n. 17. Honor. hic n. 23. Zoesl. n. 84. Pirhing n. 125. §. 129. Reiffenst. n. 219.

n. 219 § 220. quia Trid. *sess. 24. c. 6. de reform.* Homicidium voluntarium expressè excipit.

251 *Et procedit hoc*, quamvis Homicidium tale occultum adhuc sit, & necdum ad forum contentiosum deductum. Excipitur 1. casus urgentis necessitatis ad vitandam infamiam, vel scandalum, aut aliud grave peccatum, & si non sit facilis recursus ad Papam; nam tunc dispensare cum Irregulari, qui occultum commisit homicidium, pro foro conscientie potest Episcopus, ut in Ordinibus etiam Sacris ministrare, & celebrare possit, quamdiu culpa, & defectus occultus manet, & donec Dispensatio à Papa impetretur. Avil. *l. cit. dub. 3. concl. 1. fin.* Laym. *c. 12. assert. 6.* Pirhing *n. 125. fin.* Schambog. *n. 98.*

252 Excipitur 2. casus, quo in defensione sui invasus ab injusto aggressore non observavit moderamen inculpatae tutelae; nam quamdiu Homicidium tale occultum est, dispensare in Irregularitate inde orta pro eodem conscientie foro potest Episcopus. Navar. *M.m. c. 27. n. 239.* Molin. *tr. 3. de l. § l. D. 79. n. 8.* Avil. *l. cit. dub. 5. concl. 1.* Laym. *c. 12. n. 2. concl. 3.* Pirhing *hic n. 128.* Zcel. *n. 85.* Schambog. *n. 102.* Wiestner *n. 166.* Reiffenstuel *n. 221.* Ratio est, quia in *cit. Decret. concil.* quoad potestatem dispensandi in Irregularitatibus, provenientibus ex delicto occulto, solum excipitur homicidium directè, & simpliciter voluntarium, & illicitum, homicidium verò, defensionis causâ factum, sed cum excessu inculpatae tutelae, est quidem illicitum ratione hujus excessus, non tamen est simpliciter involuntarium; quia non spontè, sed coactè fit ob necessariam sui defensionem, in qua solum quoad modum peccatur.

Neque obstat, quòd Trid. *sess. 14. c. 7. de reform.* dicatur, in homicidio casuali commisso, vel vim vi repellendo, ut quis se à morte defenderet, dispensationem committendam esse Ordinario loci, aut ex causa Metropolitanò, vel Episcopo vinciori: quo videtur significari, commissionem non esse factam, sed faciendam à Papa. Nam ibi sermo est de Homicidio casuali, aut necessario publico, non autem de occulto, ut patet ex verbis subjunctis; *qui non nisi, causâ cognita, & probatis precibus, & narratis, nec aliter dispensare possit.* Pirhing *n. 128.*

253 Excipitur 3. quoad occultum est, & non ex proposito, ac directè, sed indirectè solum, & in causa intentum, ut si quis in rixa subito contingente irâ succensus, occidat authorem rixae, ne ab illo occideretur. Navar. *Man. c. 27. n. 240.* § l. 5. *conf. 27. b. tit.* Suar. *D. 44. scđ. 1. n. 4.* Avil. *p. 7. D. 6. scđ. 5. dub. 5. concl. 3.* Laym. *c. 12. cit. assert. 4.* Antonell. *de Regim. Eccl. Episc. l. 2. c. 8. n.*

12. Pirhing *hic n. 127.* König *n. 33.* Wiestner *n. 166.* Magnif. P. Schmier *de Potest. Ordin. c. 6. n. 466.* Ratio est, quia licet hujusmodi homicidium non sit merè casuale, non tamen est simpliciter, & perfectè voluntarium, cum non fiat ex proposito directo, & formali, sed solum est voluntarium secundum quid indirectè, & in sua causa, & veluti mixtum ex voluntario, & casuali, secundum doctrinam S. Thom. *2. 2. q. 64. art. 2.* ideòque probabile est, quòd à Trid. sub exceptione homicidij voluntarij non fuerit comprehensum; & conf. quòd Episcopus in Irregularitate, quæ ex hujusmodi Homicidio casuali mixto, & occulto exorta est, dispensare possit.

Dixi, *Quando hujusmodi Homicidium casuale mixtum occultum est*; nam quando publicum est, & notorium, vel ad forum contentiosum deductum, in Irregularitate, exinde orta, saltem ad Ordines SS. & Beneficium Curatum obtinendum dispensare nequit; quia Trid. *sess. 24. c. 6. de reform.* solum tribuit Episcopo potestatem dispensandi in Irregularitatibus, ortis ex delicto occulto. Addidi *saltem ad Ordines SS. & Beneficium curatum obtinendum*; nam ad Ordines Minores, & Beneficium Simplex etiam post Trid. dispensandi potestatem adhuc habet Episcopus cum eo, qui ex Homicidio casuali mixto, sive indirectè voluntario Irregularitatem incurrit, quamvis Homicidium illud notorium, & publicum sit, ut bene notat Pirhing *l. cit.* & rationem dat; quia ex Jure antiquo id poterat Episcopus, ut quoad Ordines minores conitat ex *c. ad audientiam 12. b. tit.* & quoad Beneficium *c. fin. in fin. de Cleric. pugn.* Concilium autem non abstulit Episcopis, quod poterant Jure antiquo quoad Homicidium indirectè voluntarium. Imò idem Pirhing *l. cit.* addit, posse Episcopum cum hujusmodi Homicida quantumvis publico dispensare etiam ad Beneficium Curatum jam obtentum retinendum.

Quæritur 3. an Episcopus dispensare possit in Irregularitate, quæ orta est ex mutilatione voluntaria, si hæc occulta sit? Negant Medin. *in Summ. l. 1. c. 11. §. 12.* Henriq. *l. 14. c. 9. n. 3.* Sanch. *l. 1. mor. c. 10. n. 49.* Franc. Leo *Theaur. for. Eccl. p. 1. c. 2. n. 29.* ob paritatem cum Homicidio, cui mutilatio quoad Irregularitatem æquiparatur *can. si quis abscondit 4. dist. 55.* ubi mutilans Homicida vocatur.

Sed meliùs affirmativam defendunt Navar. *Man. c. 27. n. 240.* Suar. *D. 44. de Censur. scđ. 4. n. 35.* Garc. *p. 7. de Benef. c. 11. d. n. 3.* Avil. *p. 7. D. 6. scđ. 5. dub. 4.* Bonac. *D. 7. q. 4. p. ult. circ. fin.* Laym. *l. 3. tr. 3. p. 3. c. 12. n. 1. assert. 2.* Palao *tr. 29. D. 6. p. 15. §. 3. n. 3.* Barbof. *in Trid. sess. 24. c. 6. de reform. n. 36.* Dian. *p. 4.*

Et 3

tr. 2.

tr. 2. ref. 71. Antonell. de reg. Eccl. Cath. l. 2. c. 8. n. 11. Matthæucc. Offic. Eccl. c. 35. n. 45. Engl. hic n. 64. Pirhing n. 126. Schambog. n. 99. Wiestner n. 167. Reiffenstuel n. 226. Estque ita decisum à S. Congr. ut citt. DD. testantur.

257 Ratio est, quia S. Synodus Trid. sess. 24. & c. 6. citt. tantum excipit Irregularitatem ortam ex Homicidio voluntario. igitur cum exceptio firmet Regulam in casibus non exceptis, dicendum, in Irregularitate, quæ orta est ex mutilatione, si hæc occulta sit, Episcopum dispensare posse, præsertim cum ista sit delictum multo minus Homicidio. Cons. potestas dispensandi c. 6. citt. concessa Episcopis est beneficium Principis, & quidem insertum Juri communi; & indulta est non tam personæ, quam Dignitati, igitur latè interpretanda, & exceptio ibi facta ad casus non expressos extendi non debet.

258 Ad Argumentum contrarium dico, Homicidium, & mutilationem æquiparari quidem quoad Irregularitatem contrahendam, non tamen quoad gravitatem culpæ, & dispensationem.

259 Quæritur 4. quando Homicidium casuale, mutilatio, aut aliud delictum adhuc censeatur esse occultum, ut in Irregularitate, per illud incurfa, dispensare Episcopus possit? Diverse sunt DD. sententiæ. Communis illud delictum ad effectum dispensationis pro occulto habetur, quod neque est evidens, neque sive ex natura sua, sive ex accidenti probari potest. Ita Zabarell. in c. 7. de cohabit. Cler. & mulier. n. 18. Abb. ibid. n. 7. Boich. n. 5. Riccius prax. decis. 523. Garc. p. 7. de Benef. c. 11. n. 46. Gutier. qq. can. l. 1. c. 13. n. 27. Fagnan. in c. 7. cit. n. 126. Corrad. prax. Dispens. Apost. l. 7. c. 7. n. 13. Wiestner hic n. 168.

260 Ex quo sequitur 1. non ob stare, quòd pro Dispensatione supplicans Episcopo, de crimine inducente Irregularitatem suspectus, vel diffamatus sit; quia suspicio ad probationem non sufficit. 2. etiam non obest quòd illud crimen commissum sit coram uno tantum, vel coram pluribus quidem, sed qui à testimonio dicendo Jure, aut facto impediuntur; nam adhuc verum est, quòd tale crimen probari nequeat. 3. imò nec obest, quòd ab aliquibus sciatur, & probari insuper possit, si excusari, vel tergiversando celari possit; quia nondum notorium est, ad quod requiritur, ut nulla excusatione, vel tergiversatione celari possit. Videantur dicta Tit. 1. à n. 1.

261 Quæritur 5. quando crimen Irregularitatem inducens censeatur ad forum contentiosum deductum, ut per hoc Episcopo tollatur potestas dispensandi in Irregularitate? & duo requiruntur. Unum est, ut super eo contestata sit lis. Boslius

de Jubil. privil. sect. 1. cas. 10. S. 3. n. 36. Barbof. de Offic. Episc. alleg. 39. n. 29. Palao tr. 29. D. 6. p. 7. n. 11. Gavant. Man. Pralat. V. absolutio 12. Dian. p. 4. tr. 2. n. 93. Wiestner hic n. 170. Reiffenstuel n. 232. Magnif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 474. Ratio est, quia forum contentiosum dicitur ex eo, quòd in ipso, sive in Judicio contendatur. atqui non contenditur in foro, sive Judicio, antequam inter partes contradictio detur, quòd per litis contestationem contingit.

Alterum est, ut crimen, ita deductum in Judicium, & forum contentiosum, in eodem cum effectu probari poterit. Arauxo de Stat. Eccl. tr. 3. cas. 6. n. 27. Sanch. l. 8. de Matr. D. 34. n. 57. Barbof. Alleg. cit. n. 33. Gobat. Theol. Exper. tr. 7. n. 379. Paul. Leon. prax. S. Pœnit. p. 2. c. 1. n. 64. Wiestner hic n. 171.

Ex quo sequitur, dispensationem Episcopalem super Irregularitate non impediri sola accusatione, denuntiatione, aut citatione criminosa; imò nec litis contestatione, si Judicium per sententiam Rei absolutoriam finitum est; vel etiam sine sententia, quòd accusator Delicti probationem non fuerit prosecutus. Barbof. l. cit. n. 39. Palao n. 12. Wiestner n. 171. Schmier n. 475.

Quæritur 6. an Episcopus dispensare in Irregularitate possit, quæ orta est ex delicto, deducto ad forum contentiosum, postquam Judicium finitum est per sententiam condemnatoriam Rei, & executionem illius? Affirmant Avil. p. 7. D. 10. dub. 7. Hurtad. diffc. 20. n. 68. Sanch. l. 2. mor. c. 11. n. 21. Laym. l. 1. tr. 5. p. 5. c. 9. n. 5. Dian. p. 4. tr. 2. ref. 97. ex ratione, quòd reo punito, jam obtentus sit finis, ob quem à S. Synodo Trid. negata Episcopis est potestas dispensandi in Irregularitate, ne scilicet minus-retur; autoritas Curie de eo cognoscentis, & reus per absolutionem subtraheretur à pœnâ, Reip. ob scandalum offensæ præstandâ.

Sed tenenda est negativa Sententia, quam etiam defendunt Gutier. l. 1. can. qq. c. 3. n. 10. Garc. p. 7. de Benef. c. 11. n. 50. Barbof. de Potest. Episc. alleg. 39. n. 35. Palao tr. 29. D. 6. p. 7. n. 13. Dalvin. de Potest. Episc. c. 21. fin. Wiestner hic n. 172. Estque declaratum à Sac. Congr. ut testantur DD. citt. Ratio est, quia Trid. sess. 24. c. 6. citt. Episcopo potestatem sustulit dispensandi in Irregularitate orta ex crimine notorio. tale autem est, & manet crimen, etiam post sententiam condemnatoriam, & hujus executionem; imò per hoc evadit notorium notorietate Juris. ergo &c.

Ex quo patet ad Argumentum adversæ Sententiæ; dicendum enim, rationem

nem denegata facultatis non fuisse unicam ibi relatam.

266 Quæritur 7. quam potestatem dispensandi respectu suorum subditorum habeant Prælati regulares? *Et in Societate JESU, & alijs Ordinibus Mendicantibus Prælati istorum Ordinum in foro conscientie dispensare possunt cum subditis suis Regularibus in omnibus Irregularitatibus, ortis ex delicto occulto, etiam Homicidij, Mutilationis, & enormis sanguinis effusionis, ut constat ex Compend. Privileg. Societ. JESU V. Dispensatio §. 5. & 6. Hæc facultas, ut §. 6. cit. fin. annotatur, communicatur omnibus Superioribus, & alijs Confessarijs, quibus ipsi eam commiserint, præterquam in Irregularitate ex Bigamia, & alijs tribus casibus in §. 5. contentis, nempe Homicidio, Mutilatione, enormi sanguinis effusione, qui Præposito Generali reservantur. In alijs Ordinibus Religiosis attendenda in hoc sunt specialia ipsorum Statuta, & Privilegia.*

267 Cæterum Privilegia hujusmodi dispensatoria juxta terminos concessionis intelligenda, & explicanda sunt. Quibus concessum est privilegium dispensandi in omni Irregularitate, exceptâ Bigamiâ, & Homicidio voluntario, vi illius dispensare possunt in omni Irregularitate, proveniente ex Homicidio indirectè, & imperfectè voluntario, & in eo, quod factum est ob defensionem cum excessu moderaminis. Item in Irregularitate ob defectum perfectæ lenitatis, quale est Homicidium justum, commissum à Judice, & quam incurrit accusator, testis, & similes concurrentes ad illud, & similes in bello justo. *Avil. p. 7. D. 6. sect. 5. dub. 1. & 2. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 12. n. 4. assert. 7. Pirhing hic n. 130. Schambog. ibid. n. 105. Ratio est, quia homicidium justum propriè, & in rigore loquendo non est homicidium, sed hominis occisio, quæ non est crimen; & homicidij voluntarij nomine in illa exceptione, quæ semper fieri solet in hujusmodi Privilegijs, intelligitur homicidium injustum.*

268 Aliud est, si per privilegium specificè & expressè concedatur facultas dispensandi in homicidio casuali; tunc enim vi illius non potest dispensari in Irregularitate ex defectu lenitatis, ut cum *Avil. l. cit. concl. 3. monet Pirhing n. 130. cit. & rationem dat, quia homicidium justum est directè voluntarium, non item casuale. Præterea monet Laym. l. cit. si facultatibus dispensandi in Irregularitatibus tantum concessa sit Regularibus pro foro conscientie, eâ ipsos non debere facile uti, si factum sit notorium; quia talem dispensationem Episcopi in foro externo non tenentur admittere.*

269 Quæritur 8. an, & quatenus occisor, vel vulnerator teneatur illis, quibus per

homicidium, aut vulnus damnum intulit, compensationem pecuniariam facere? *Et 1. debet reficere expensas in Medicos, & Chirurgos, seu generaliter in curationem vulneris factas c. si rixati 1. de Injur. l. quæ actione 7. pr. ff. ad Leg. Aquil. l. fin. ff. de his, qui effuderint &c. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 6. n. 1. pr. Englbic n. 37. Sumptus tamen funeris non veniunt in restitutionem, nisi occasione necis illatæ v. g. extra Patriam majores fieri oportuerit. Petr. Navar. l. 4. c. 1. n. 73. Azor p. 3. l. 5. c. 3. q. 5. Molin. tr. 3. de J. & J. D. 83. n. 1. v. Navarrus, Laym. c. 6. cit. n. 2. assert. 3.*

2. Si vulneratus ejus conditionis sit, ut quotidiano labore victum, aut lucrum quarat, quo lucro jam propter vulnus caret, etiam eo nomine compensatio facienda est c. si rixati cit. & l. fin. ff. de his, qui effuderint &c. Laym. l. cit. n. 1. Englbic n. 37. Deducendæ tamen sunt expensæ, quas vulneratus lucrum querendo fecisset, v. g. si pingendo tabulam debuisset emere colores, & alia materialia; quia non est lucrum, nisi deductis expensis. Englbic l. cit. Non verò deduci debet aestimatio laboris intermissi, ut bene *Sot. l. 4. de Just. q. 6. art. 3. circa 3. argum. Covar. var. l. 2. c. 10. n. 7. Petr. Navar. c. 1. cit. n. 68. Less. l. 2. de Just. c. 9. dub. 19. Laym. n. 1. cit. v. sed dubitant, Englbic n. 37. contra Major. in 4. dist. 15. q. 19. Rebell. p. 1. l. 3. q. 13. Molin. tr. 3. D. 87. concl. 1. Ratio est tum, quia alioquin parum, vel nihil restituendum foret, cum lucrum plerumque labori commensuratum sit; tum quia operarius libenter laborem ejusmodi subit pro necessario victu, aut pro lucro.*

3. In famina compensatio etiam faciendi cicatricis, aut deformitatis, ex vulneratione, aut mutilatione, sed tantum tunc, quando propterea difficilius nubit; tali enim casu verè patitur damnum pretio aestimabile. Secluso hoc damno, ante sententiam Judicis pro cicatricis deformitate, aut membri etiam, vel ipsius vitæ jactura nulla compensatio est facienda, ut contra *Sot. l. 4. de Just. q. 6. art. 3. Sylv. V. Restitutio 3. q. 2. Azor c. 3. cit. q. 4. docet Gloss. in c. 1. de Injur. Navar. Man. c. 45. n. 22. Gomez tom. 3. resolut. c. 6. dub. 23. & 25. Vasq. de Restit. c. 2. §. 3. dub. 6. Laym. c. 6. cit. n. 2. assert. 2. Ratio est, quia vita hominis liberi, membrorumque integritas, & incolumitas alterius generis, altiorisque ordinis sunt, quàm ut in commutationem pro pecunia venire, & quasi venalia fieri possint. Similiter etiam non tenetur Homicida ex justitia, ante sententiam, ut pro anima occisi Sacrificia, preces, eleemosynas DEO offerat. Laym. l. cit. v. deinde; quia nemo tenetur resarcire damnum ex bonis diversi generis, & ordinis, si in eodem non possit. Dixi ex Justitia;*

stitia, intellige, commutativa, & ante sententiam; quia nemo negat, quin Judex in foro externo secundum Justitiam vindicativam decernere homicidæ possit multam pecuniariam, applicandam offenso, vel ejus hæredibus. Item in foro interna poenitentiali rectè faciet Confessarius, si eundem Homicidam pro majori satisfactione obliget ad preces, sacrificia, & alia opera pia, pro anima occisi præstanda. Laym. l. cit. Engl. n. 40. § 41.

272 4. Homicida tenetur damnum refarcire illis, qui ex tali Homicidio per se, & directè læduntur, h. e. illis, quibus defunctus ad alimenta, vel rem aliam præstandam ex Justitia obligatus fuit, quæ nunc propter mortem ejus carere debent, prout sunt liberi parentes, uxor; item ex probabili sententia Creditores, si propterea debito suo privati fuerint. Laym. n. 3. assert. 4. & n. 4. assert. 6. Engl. n. 38. quia occisus arctiore obligatione Justitiæ tenebatur erga Creditores, quàm erga Parentes, uxorem, & filios, quippe quibus alimenta, & hæreditas non præstatur, nisi deducto ære alieno. Familiariibus verò, & Clientibus defuncti ab Homicida non videtur ex Justitiæ lege refarciendum damnum, quod ipsidem per accidens ex tali homicidio provenit; cum enim defunctus ex Justitia ipsis nihil debuerit, non fuit aliquod jus ipsis ablatum, sed omnis injuria tendebat in occisum. Sot. l. 4. de Just. q. 6. art. 3. circa 3. Arg. Molin. tr. 3. D. 83. n. 6. Laym. n. 3. assert. 5. Porro pro quanto tempore debeat fieri æstimatio alimentorum in casu, quo ista compensanda sunt Liberis, Parentibus, Uxori, nisi in thesi certò determinari non potest; forsan enim occisus, dum vixisset, naturaliter, vel alio casu brevi fuisset mortuus: ideo in qualibet Hypothesi, consideratis circumstantijs personarum, ætatis, valetudinis, loci, & temporis Judex vel transactionem inter partes procurabit, vel per sententiam, quod sibi æquum videbitur, jubebit restitui. Less. l. 2. de Just. c. 9. dub. 20. Engl. n. 38.

273 Quæritur 9. quid requiratur, ut homicida ad restitutionem damni illati teneatur? n. 1. requiritur, ut quibus restitutio ob Homicidium facienda est, revera læsi sint; nam si læsio propterea nulla secuta est, nulla etiam est obligatio restitutionis. Et hinc si Liberi, aut Uxor ex bonis occisi pinguem hæreditatem acceperint, utique ipsis nihil est restituendum, cum ex occisione potius lucrum, quàm damnum sentiant. Engl. n. 39. 2. ut percussus percussori omnem restitutionem non sponte condonarit; tunc enim hæredes nihil exigere possunt. Laym. n. 3. assert. 4. fin. Imò ex plurimorum locorum consuetudine, si homicida fuerit affectus supplicio ultimo, nihil amplius ab ejus hæredibus pe-

titur, quasi damnum vitæ poenæ talionis factis compensatum fuisse censetur. Ubi tamen nulla est talis consuetudo, de puncto Juris ex communiore sententia id non obtinet: quia vindicta publica non tollit civilem persecutionem ad damna, & interesse privatorum l. qui nomine 25. ff. ad Leg. Corn. de fals. Covar. 2. var. c. 10. n. 2. Farin. prax. crim. q. 119. n. 39. Engl. n. 39. bie, König ibid. n. 28. 3. ut homicida occidendo peccaverit contra Justitiam Laym. n. 5. Ex quibus,

Sequitur 1. non teneri ad restitutionem ullam eum, qui ab altero injustè invasus est, etsi istum occiderit, si tamen observavit moderamen inculpatæ tutelæ: secus, si istud exceperit; tunc enim ad restitutionem modò hæctenus recensito tenebitur; probabiliter tamen non ad totum damnum, sed juxta proportionem injusti excessus, ut putant Sylv. V. restitutio 3. q. 2. Sot. l. 4. q. 6. art. 3. ad 3. Less. l. 2. c. 9. dub. 21. n. 135. Contrariam tamen sententiam, quòd integrum damnum hoc casu restituendum sit, in rigore veram existimat Laym. n. 5. coroll. 2. ex ratione, quia talis excedendo moderamen, peccat mortaliter. is autem, qui damnum injustè infert culpa mortali, ad integram compensationem tenetur, ergo & iste tenebitur, nisi tamen Judex restitutionem damni condonet, quòd potest facere partim in poenam injusti aggressoris, partim in satisfactionem injuriæ, quam vulnerans, vel occidens prior acceperat.

Sequitur 2. similiter non tenetur ad reparationem damni vulnerato, vel ejus hæredibus, qui cum isto ludo periculoso, v. g. hastiludio, congressus est, si ludi leges servaverit, & vulneratio, vel occisio sine dolo, seu formali intentione occidendi secuta sit, propter pactum remissionis, quòd implicite inter ludentes intercedere censetur. Molin. tr. 3. D. 37. n. 4. Laym. coroll. 1. Quoad poenam in foro externo distinguendum est, an talis ludus publica autoritate permissus sit, an verò prohibitus. Si primum, ait occidenti nulla poena decerni debet; Si secundum, poenâ arbitraria affici poterit. Laym. l. cit.

Sequitur 3. pariter ad reparationem damni non obligari, qui provocatus ad pugnam accessit, & provocantem vulneravit, vel occidit, licet graviter per hoc peccaverit; quia provocans, quantum in se erat, per provocationem intelligitur ipsi dedisse potestatem inferendi damnum, quantum potuerit. Azor p. 3. l. 5. c. 3. q. 7. Less. dub. 21. concl. 1. Laym. coroll. 3. Engl. n. 43. etsi aliter Molin. D. 82. Imò si duo ex condicte in Duellum descenderunt, & unus, quicumque ex illis duobus sit, alteri vulnus, aut mortem inferat, ab obligatione damni reparandi vulnerato, vel ejus hære;

heredibus ex sententia communi DD. ab-
solvitur; quia respectu damni ex vulnera-
tione, & morte consecuti alter alterum in-
juriā non afficit; hæc enim non fit vo-
lenti, & contententi. Molin. D. 22. cit.
Less. dub. 21. concl. 1. cit. fin. Laym. co-
roll. 1.

Ceterum si Homicidium non fit do-
lo, sed culpā commissum, qualis tunc cul-
pa ad restitutionem obliget, & an casu,
quo occisor, antequam in Judicium fue-
rit vocatus, est mortuus, hæres ejusdem
ad compensationem illius teneatur, dice-
tur infra Tit. 36. de injur. & damn. dat.

TITULUS XIII.

De Torneamentis.

S U M M A R I U M.

1. Quid sint Torneamenta?
2. Quot modis fieri possint?
3. 4. 5. An, & qua ratione sint probi-
bita?
6. An licita sint Clericis?
7. Poena Torneamentorum in casu probi-
bito.

Homicidii, de quo hætenus, causæ,
& occasiones frequentiores sunt Tor-
neamenta, Duella, & Ars Sagittariorum,
seu Ballistariorum: hinc ista voluit Ecclē-
sia prohibere, ut Homicidia evitentur.

Quæritur 1. quid sint Torneamenta,
& quot modis fieri possint? *¶ Tornea-
menta*, Germanicè *Thurnier* / sunt Nundina,
sive Hastiludia, & solennes pugnae
equestres, in quibus milites, sive, ut supe-
rioribus Sæculis in Germania frequens erat,
Nobilitas equestris ex condicō conuenire,
& ad ostentationem virium, peritiæ
tractandi arma, & audaciæ suæ congregari
solent per textum *c. Felicis 1. b. tit.* & no-
tant Host. *hic n. 1. in Summ.* Vivian. *in c.*
1. cit. pr. Gonzal. *ibid. n. 5.* Vallens. *hic*
n. 1. Zœl. n. 1. Honor. n. 1. Engl. n. 1.
Pirhing n. 1. König n. 1. Schambog. n. 2.
Wiest. n. 2. Reiffenst. n. 2. Magnif. P.
Schmier p. 2. de Delict. c. 3. n. 97.

Fieri autem Torneamenta duplici
modo possunt. 1. temerè, adhibendo
hastas, habentes acutas sibi præfixas cus-
pides, aliæque arma expedita ad infligen-
da vulnera. 2. adhibita cautelâ, uten-
do v. g. hastis sine cuspide, aut aliis ar-
mis hebetatis.

Quæritur 2. an, & qua ratione
Torneamenta prohibita sint? *¶* distin-
guendo inter Jus antiquum, & novum; nam
veteri Pandectarum Jure etiam primus ex
duobus *n. præc.* relatis congregandi mo-
dis videretur fuisse permissus *l. qua actione*
7. S. si quis 4. ff. ad Leg. Aquil. & l. solent 2.
S. S. C. cum ff. de Aleatorib. Antiquo au-
tem Jure Canonico etiam alter congregandi
modus per *Clem. V. in Concil. Vienn. Constit.*
incipit *Passiones* sub Excommunicatione Pa-
pæ reservata erat vetitus, propter immo-
dicos sumptus, qui tunc melius in subsidium
R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.

3. Ea celebrantes, si in illis occumbant, pri-
vantur Sepulturâ Ecclesiasticâ, non ta-
men S. Viatico.

9. Quam immunes sint ab ista poenâ?

10. Sub eadem poena prohibita est agitatio Tau-
rorum.

11. Nisi caveatur sufficienter, ne cades contingat.

Terræ Sanctæ, Bello Sacro fervente, suis-
sent impensæ.

Novo Jure tam Civili, quàm Cano-
nico solum prohibentur Torneamenta pri-
mo modo exercita, ut patet ex *l. un. c.*
de Gladiator. & c. Felicis 1. ac c. fin. b. tit.
Ratio additur *c. Felicis cit.* quia inde *mortes*
*hominum, & animarum pericula sæpe prove-
niunt*: unde etiam *ibidem* nuncupantur *De-
testabiles nundinae, vel ferie*. Neque ob-
stat, quòd *Clemens V.* ut dictum est *n.*
præc. Torneamenta prohibuerit generali-
ter, adeoque etiam ea, quæ secundo mo-
do, & sine vitæ periculo committuntur;
nam prohibitio illa dein ad instantiam Regis
Franciæ, & Navarræ, nec non Principum
Germaniæ à *Joann. XXII. Extrav. un. b.*
tit. est revocata, ex ea causa, ut plures
haberentur exercitati milites, qui mitti
possent pro subsidio Terræ Sanctæ contra
Barbaros, contra quos tunc adhuc Bellum
Sacrum fervebat. *Azor p. 3 l. 2. c. 15.*
*not. 1. Vivian. in Extrav. cit. pr. Wag-
nereck ibid. in Summ. Gonzal. in c. fin. cit.*
n. 6. Barbof. in c. 1. cit. n. 2. Vallens. hic
n. 3. Zœl. n. 2. Engl. n. 2. König n. 3.
Schambog. n. 6. Reiffenstuel n. 8.

Dicendum igitur, Torneamenta, si
cum debita moderatione, atque ita insti-
tuantur, ut non sit periculum cædis, aut
gravis vulneris, nisi casu, & per accidens
secuturi, defacto etiam de Jure Canonico
licita esse. Ita Abb. *in c. 1. b. tit. n. 3. Navar.*
*Man. c. 15. n. 9. Stephan. Costa tr. de Lu-
do art. 1. §. 2. n. 31. Azor p. 3. l. 2. c. 15.*
not. 1. Barbof. in c. 1. cit. n. 2. Gonzal. in c.
fin. eod. n. 6. Wagnereck in Extrav. cit. in
Exeges. Vallens. hic n. 3. Zœl. n. 2. König
*n. 3. Schambog. n. 2. Wiestner n. 4. Reif-
fenstuel n. 8. & patet ex praxi Aularum,*
ubi hujusmodi Torneamenta, & innoxij
Ludi